

Gairės dėl prieinamumo reikalavimų, taikomų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. 2019 m. balandžio 17 d. priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (toliau – Direktyva (ES) 2019/882)¹. Ji priimta siekiant padidinti prieinamų gaminių ir paslaugų kiekį vidaus rinkoje ir pagerinti atitinkamos informacijos prieinamumą. Pažymima, kad Direktyva (ES) 2019/882 nustatyta teisiniu reguliavimu prieinamumas padidinamas ne tik asmenims su negalia, bet ir vyresnio amžiaus žmonėms bei tiems, kurie patiria laikinus ar nuolatinius funkcinis apribojimus. Tuo pačiu, įgyvendinant Direktyva (ES) 2019/882 nustatytą teisinį reguliavimą, ekonominės veiklos vykdytojai turi galimybę pasiūlyti savo paslaugas atskiram vartotojų segmentui – asmenims su negalia bei kitiems, aukščiau nurodytiems asmenims ir tokiu būdu išplėsti savo veiklą.
2. Direktyvos (ES) 2019/882 nuostatos perkeltos į Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatymą (toliau – Prieinamumo įstatymas)², kuris įsigalioja nuo 2025 m. birželio 28 d. Prieinamumo įstatymo 2 straipsnio 4 dalies 2 punkte numatyta, kad Prieinamumo įstatymas yra taikomas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms.
3. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyva (ES) 2019/882 ir Prieinamumo įstatymas numato naujas pareigas ekonominės veiklos vykdytojams, o tame tarpe ir asmenims, kurie teikia audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugas, Lietuvos radijo ir televizijos komisija (toliau – LRTK) parengė Gairės dėl prieinamumo reikalavimų, taikomų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms (toliau – Gairės), kurių tikslas – paaiškinti, kokie nauji reikalavimai taikomi audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugų teikėjams bei skatinti vieningą prieinamumo reikalavimų supratimą.
4. Gairėse vartojama sąvoka *audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugos* turi tą pačią reikšmę kaip ir *paslaugos, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų*. Šios sąvokos vartojamos skirtingai Direktyvoje (ES) 2019/882 ir Prieinamumo įstatyme, tačiau jų reikšmė yra tapati. Kitos šiose Gairėse vartojamos sąvokos atitinka sąvokas vartojamas Direktyvoje (ES) 2019/882, 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/1808, kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (toliau – Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje), Prieinamumo įstatyme, Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme (toliau – Visuomenės informavimo įstatymas), Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0882>

² <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8869165081dc11ed8df094f359a60216>

II SKYRIUS

AUDIOVIZUALINĖS ŽINIASKLAIDOS PASLAUGŲ PRIEIGOS PASLAUGŲ SAMPRATA

5. Prieinamumo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugos – tai *paslaugos, kurios teikiamos elektroninių ryšių tinklais ir kuriomis naudojamosi siekiant identifikuoti, pasirinkti, peržiūrėti audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas ir naudotis visomis teikiamomis funkcijomis, kaip antai subtitrais kurtiesiems ir klausos sutrikimų turintiems asmenims, garsiniu vaizdavimu, įgarsintais subtitrais ir vertimu į gestų kalbą, sukuriama is įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama užtikrinti paslaugų prieinamumą, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 34 straipsnyje, ir gauti apie jas informaciją, įskaitant ir elektroninius programų vadovus. Šis apibrėžimas iš esmės atitinka apibrėžimą nurodytą Direktyvoje (ES) 2019/882. Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalyje apibrėžta, kas yra laikoma audiovizualinės žiniasklaidos paslauga – tai *televizijos programų transliavimas, užsakomoji audiovizualinės žiniasklaidos paslauga, komercinių audiovizualinių pranešimų skelbimo paslauga, kai tokių paslaugų ar nuo jų atsiejamos dalies pagrindinis tikslas elektroninių ryšių tinklais visuomenei teikti (perduoti) programas informavimo, pramogų ar švietimo tikslais ir už kurias redakcinė atsakomybė tenka šių paslaugų teikėjui, vykdančiam ūkinę komercinę veiklą. Siekiant atskirti audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas ir audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugas svarbi ir Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva³, kurios preambulės 23 punkte numatyta, jog *priemonės, kuriomis užtikrinamas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieinamumas pagal Direktyvą 2010/13/ES, turėtų apimti gestų kalbą, subtitrus kurtiesiems ir neprigirdintiesiems asmenims, įgarsintus subtitrus ir garsinius komentarus, bet neturi jomis apsiriboti. Tačiau ta direktyva netaikoma funkcijoms arba paslaugoms, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, ir elektroninių programų vadovų prieinamumo funkcijoms. Todėl ta direktyva nedaromas poveikis Sąjungos teisei, kuria siekiama suderinti paslaugų, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, kaip antai interneto svetainių, internetinių prietaikų ir elektroninių programų vadovų, prieinamumą, informacijos apie prieinamumą teikimui ar informacijos teikimui prieinama forma;***

6. Taigi, atsižvelgiant į galiojantį teisinį reglamentavimą, reikia pažymėti, jog audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugos nėra tapačios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms. Vis tik, audiovizualinės žiniasklaidos prieigos paslaugos gali būti laikomos papildančiomis audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas, t. y. pavyzdžiui, teikiant užsakomąją audiovizualinės žiniasklaidos paslaugą, ji galėtų būti papildyta audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslauga, o tai reiškia, kad pasirinkus žiūrėti programą turėtų būti užtikrinama, jog būtų galima pasirinkti prieinamumo komponentus: subtitrus, garsinį vaizdavimą, įgarsintus subtitrus, vertimą į gestų kalbą bei būtų užtikrinama, jog tie prieinamumo komponentai atitiktų nustatytus reikalavimus.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex%3A32018L1808>

7. Kalbant apie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigą apskritai, yra svarbu apibrėžti Visuomenės informavimo įstatymo ir Prieinamumo įstatymo santykį dėl prieinamumo reikalavimų įgyvendinimo. Visuomenės informavimo įstatymo 34 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad *Viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai, bendradarbiaudami su kompetentingomis valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis, užtikrina, kad skleidžiama viešoji informacija nuosekliai taptų prieinama neįgaliesiems. LRT televizijos programos klausos ir regos negalią turintiems asmenims pritaiko Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo nustatyta tvarka ir sąlygomis. Kiti audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjai skleidžiamą viešąją informaciją neįgaliesiems pritaiko vadovaudamiesi Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintu informacinio prieinamumo neįgaliesiems gerinimo veiksmų planu.* <...>. Todėl yra aišku, kad Visuomenės informavimo įstatyme numatyti prieinamumo reikalavimai yra taikomi viešajai informacijai, taigi, turiniui. Prieinamumo įstatymas nekalba apie informacijos (turinio) prieinamumą, o apie jau prieinamos informacijos (turinio) pritaikymą asmenims su negalia.

8. Ypač svarbu, kad būtų tinkamai įvykdytos Visuomenės informavimo įstatymo nuostatos dėl viešosios informacijos (turinio) prieinamumo, kadangi, kitu atveju, Prieinamumo įstatymo nuostatos netenka prasmės: jeigu viešoji informacija (turinys) neturės prieinamumo komponentų (pvz. subtitrų, garsinio vaizdavimo ir kt.), nėra poreikio užtikrinti šių prieinamumo komponentų tinkamo veikimo (atitikties prieinamumo reikalavimams).

9. Pateikiant audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugų apibrėžimą Prieinamumo įstatyme atskirai išskiriami elektroninių programų vadovai, kuriems, kaip nurodyta, taip pat yra taikomi reikalavimai dėl prieinamumo. Elektroninis programų vadovas (angl. *electronic programme guide (EPG)*) turėtų būti suprantamas kaip ekrane rodomas programų gidas, kuriame pateikiama informacija apie galimas pasirinkti žiūrėti programas.

III SKYRIUS

SUBJEKTAI, TURINTYS UŽTIKRINTI PRIEINAMUMO REIKALAVIMŲ, TAIKOMŲ AUDIOVIZUALINĖS ŽINIASKLAIDOS PASLAUGŲ PRIEIGOS PASLAUGOMS, ĮGYVENDINIMĄ

10. Kaip minėta, Visuomenės informavimo įstatyme numatyta, kad viešosios informacijos (turinio) prieinamumą turi užtikrinti viešosios informacijos rengėjai ir skleidėjai, t. y. audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos teikėjai (transliuotojai, užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjai ir kt.), retransliuotojai, dalijimosi vaizdo medžiaga platformos paslaugos teikėjai ir kiti asmenys nurodyti Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 78 ir 79 dalyse. Tuo tarpu nei Prieinamumo įstatymas, nei Direktyva (ES) 2019/882 nenumato konkrečių nuostatų dėl to, kas būtų laikoma subjektais, kurie turėtų užtikrinti prieinamumo reikalavimų, taikomų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms, įgyvendinimą. Bendrąja prasme, remiantis Direktyvos (ES) 2019/882 nuostatomis, galima daryti išvadą, jog prieinamumo reikalavimus visų gaminių ir paslaugų atžvilgiu turi įgyvendinti ekonominės veiklos vykdytojai. Konkrečiu atveju tokiais ekonominės veiklos vykdytojais turėtų būti laikomi asmenys, teikiantys audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugas.

11. Direktyvos (ES) 2019/882 preambulės 31 punkte nurodomos, paslaugos, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, t. y. kokioms konkrečiai paslaugoms šios Direktyvos reikalavimai yra taikomi: tai galėtų apimti interneto svetainės (angl. k. websites), internetines taikomas programas (angl. k. online applications), priedėliu grindžiamas taikomas programas (angl. k. set-top box-based applications), taikomas programas, kurias galima atsisiųsti (angl. k. downloadable applications), nešiojamaisiais prietaisais teikiamas paslaugas, įskaitant mobiliąsias programas, ir susijusias medijos leistuves (angl. k. mobile device-based services including mobile applications and related media players), taip pat išmaniosios televizijos paslaugas (angl. k. connected television services).

12. Apibendrinant, kokie subjektai turėtų užtikrinti prieinamumo reikalavimus, taikomus audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms – tai tie paslaugų teikėjai, kurie savo paslaugas teikia Direktyvos (ES) 2019/882 preambulės 31 punkte nurodytais būdais. Galima pastebėti, kad visus šiuos atvejus vienija tai, kad paslaugos teikiamos internetu. Taigi, LRTK laiko, kad subjektais, kurie turėtų užtikrinti prieinamumo reikalavimų laikymąsi, yra toliau nurodyti subjektai, jeigu jie šias paslaugas teikia vienu ar keliais iš Gairių 11 punkte nurodytų būdų:

12.1. televizijos programų transliuotojai;

12.2. užsakomųjų audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjai;

12.3. televizijos programų retransliuotojai ir asmenys, teikiantys televizijos programų ir (ar) atskirų programų platinimo internete paslaugas;

12.4. dalijimosi vaizdo medžiaga platformos paslaugų teikėjai.

IV SKYRIUS

PRIEINAMUMO IR SUSIJĘ REIKALAVIMAI BEI JŲ TAIKYMO IŠIMTYS

PIRMAS SKIRSNIS

PRIEINAMUMO REIKALAVIMAI, TAIKOMI ELEKTONINIAMS PROGRAMŲ VADOVAMS IR PRIEINAMUMO KOMPONENTAMS

13. Prieinamumo įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad *Ekonominės veiklos vykdytojai privalo užtikrinti, kad rinkai <...> teikiamos paslaugos atitiktų šio įstatymo 1 priede nustatytus <...> paslaugų prieinamumo reikalavimus.* Minėto įstatymo 1 priedo III skyriuje nurodyti bendri prieinamumo reikalavimai, taikomi visoms paslaugoms, kurioms turi būti taikomas Prieinamumo įstatymas, taip pat, IV skyriuje išskirti specialūs reikalavimai, taikomi tik tam tikroms paslaugoms. 1 priedo 11.2. papunktyje išskirti specialūs reikalavimai, taikomi audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugoms ir nurodoma, kad turi būti:

11.2.1. pateikiami elektroniniai programų vadovai, kurie yra suvokiami, juos galima naudoti, jie yra suprantami ir tvarūs, ir jais teikiama informacija apie prieinamumo galimybes;

11.2.2. užtikrinama, kad audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieinamumo komponentai (prieigos paslaugos), kaip antai subtitrai kurtiesiems ir klausos sutrikimų turintiems asmenims, garsinis vaizdavimas, įgarsinti subtitrai ir vertimas į gestų kalbą, būtų visapusiškai perduodami, užtikrinant tinkamą tikslaus perteikimo kokybę, ir sinchronizuojami su garsu ir vaizdo medžiaga, naudotojams sudarant sąlygas valdyti jų perteikimą ir naudojimą;

14. Konkretūs reikalavimai, kuriuos gali pasirinkti taikyti paslaugų teikėjai gali būti nurodyti techninėse specifikacijose ir darniuosiuose standartuose. Šiame kontekste svarbus darnusis Europos standartas EN 301 549 Dėl prieinamumo reikalavimų informacinių ir ryšių technologijų gaminiais ir paslaugoms (angl. *Accessibility requirements for ICT products and services*)⁴, taip pat, Interneto turinio prieinamumo gairės (angl. *Web Content Accessibility Guidelines*)⁵. Svarbu, kad, kaip tai numato Prieinamumo įstatymo 15 straipsnio 1 dalis *Jeigu gaminiai ir paslaugos atitinka darniuosius standartus arba tam tikras jų dalis, į kuriuos nuorodos buvo paskelbtos ES oficialiajame leidinyje, preziumuojama, kad jie atitinka taikytinus prieinamumo reikalavimus tiek, kiek tie standartai ar jų dalys tuos reikalavimus apima.* To paties straipsnio 2 dalyje numatyta: *Preziumuojama, kad gaminiai ir paslaugos, kurie atitinka technines specifikacijas ar jų dalis, atitinka taikytinus prieinamumo reikalavimus tiek, kiek tos techninės specifikacijos ar jų dalys tuos reikalavimus apima.* Taigi, paslaugų teikėjui deklaravus, kad jo teikiamos prieinamumo paslaugos atitinka taikytinus oficialius ES darniuosius standartus ar technines specifikacijas ir juos tinkamai įgyvendinus, laikytina, kad jis išpildė prieinamumo reikalavimus ir jo teikiamos paslaugos yra laikytinos prieinamomis.

15. Paslaugų teikėjui nedeklaravus atitikties ES darniesiems standartams, jis turi imtis veiksmų, kad būtų užtikrinti toliau nurodyti prieinamumo reikalavimai.

16. Įstatyme nustatyti reikalavimai elektroniniams programų vadovams remiasi keturiais interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo principais. Šie principai turi būti pritaikomi elektroninių programų vadovų teikimo atveju:

16.1. suvokiamumas (angl. k. *perceivability*) – tai reiškia, kad informacija ir naudotojo sąsajos komponentai turi būti pateikiami naudotojams jiems suvokiamais būdais. Konkrečiu atveju, elektroniniai programų vadovai turėtų būti pateikiami aiškiu ir dideliu šriftu, užtikrinant tinkamą kontrasto santykį tarp teksto ir fono. Tai galėtų būti siūloma ir kaip atskira funkcija, leidžianti įjungti aukšto kontrasto režimą;

16.2. naudojamumas (angl. k. *operability*) – tai reiškia, kad naudotojo sąsajos komponentus ir naršymo priemones turi būti įmanoma naudoti. Konkrečiu atveju, tai galėtų reikšti, jog elektroniniu programų vadovu galėtų nesunkiai naudotis asmenys su negalia, užtikrinant, jog elektroniniai programų vadovai turėtų vieningą struktūrą ir būtų intuityvūs naudoti, taip pat, suteiktą galimybę naudotis elektroniniu programų vadovu bent keliais būdais: pavyzdžiui, ne vien kompiuterinės pelės pagalba, bet ir klaviatūra, rekomenduojama įgyvendinti technines priemones, kad

⁴ https://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/03.02.01_60/en_301549v030201p.pdf

⁵ <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

elektroninių programų vadovai turėtų funkciją, leidžiančią ekrane rodomą informaciją perskaityti garsu (teksto į kalbą funkcija).

16.3. suprantamumas (angl. k. *understandability*) – tai reiškia, kad informacija ir naudotojo sąsajos naudojimas turi būti suprantami. Konkrečiu atveju tai galėtų reikšti, jog elektroninių programų vadovuose turėtų būti naudojama paprasta ir nesudėtinga kalba, leidžianti naudotojui, turinčiam negalia, aiškiai suprasti, ką ir kur reikia pasirinkti, norint žiūrėti konkrečią programą.

16.4. tvarumas (angl. k. *robustness*) – tai reiškia, kad turinys turi būti pakankamai tvarus, kad jį būtų galima patikimai aiškinti naudojant įvairias naudotojo programas, įskaitant pagalbines technologijas. Konkrečiu atveju tai galėtų reikšti, jog elektroniniai programų vadovai turėtų tinkamai veikti teikiant paslaugas skirtingais būdais, t. y. ir per interneto svetaines, ir per atsisiunčiamas programėles ir kt. Elektroniniais programų vadovais turėtų būti galima pasinaudoti ir pasitelkiant asmenims su negalia pagelbėjančias priemones: ekrano skaitytuvus ir pan.

16.5. Įstatymu taip pat nurodoma, jog elektroniniuose programų vadovuose turėtų būti teikiama informacija apie prieinamumo galimybes - pateikiama informacija apie tai, kurios programos ir kokių būdu yra pritaikytos asmenims su negalia.

17. Prieinamumo komponentai (prieigos paslaugos) turi atitikti Prieinamumo įstatymo I priedo 11.2.2. papunktyje nurodytus reikalavimus. Atsižvelgiant į Prieinamumo įstatymo bei Direktyvos (ES) 2019/882 nuostatas, pirmiausia kalbama apie šiuos prieinamumo komponentus:

17.1. **Garsinis vaizdavimas** – papildomas garsinis pasakojimas, pateikiamas kartu su dialogais, kuriuo apibūdinami svarbūs aspektai, vykstantys programoje, kurie negalėtų būti suprantami vien iš pagrindinio garso takelio. Garsinio vaizdavimo naudojimas pagerina asmenų su regos sutrikimais prieinamumą prie audiovizualinių kūrinių.

17.2. **Įgarsinti subtitrai** – subtitrai, kurie yra įgarsinti ir pateikiami programoje. Įgarsintų subtitrų naudojimas pagerina asmenų su regos sutrikimais prieinamumą prie audiovizualinių kūrinių.

17.3. **Subtitrai** – tekstas, sinchronizuotas su vaizdiniu turiniu, atspindintis tai, kas vaizduojama ekrane (programoje): asmenų kalbą, garso ir vaizdo efektus ir kt. informaciją, kuri yra reikalinga tam, kad būtų suvokiama teikiama programa. Subtitrų naudojimas pagerina kurčiųjų ir asmenų su klausos negalia prieinamumą prie audiovizualinio kūrinio.

17.4. **Vertimas į gestų kalbą** – informacijos vertimas į specialią kalbą, kuri vietoje garsų naudoja gestus, kūno kalbą. Vertimas į gestų kalbą pagerina kurčiųjų ir asmenų su klausos negalia prieinamumą prie audiovizualinio kūrinio.

18. Prieinamumo komponentams keliami šie prieinamumo reikalavimai:

18.1. prieinamumo komponentų visapusiškas perdavimas – užtikrinama, kad prieinamumo komponentai būtų perteikiami naudotojams be techninių klaidų ir trikdžių.

18.2. užtikrinama tinkama tikslaus perteikimo kokybė – prieinamumo komponentai perteikiami aiškiai, tiksliai, leidžia naudotojui tinkamai interpretuoti teikiamą programą, pavyzdžiui:

18.2.1. teikiant programą su subtitrais - jie turi būti tinkamo perskaityti dydžio, tekstas ir fonas turi būti pakankamai kontrastingi, pateikiami tinkamoje vietoje (rekomenduojama pateikti ekrano apačioje, neuždengiant svarbios vaizdinės informacijos. Jeigu reikalinga, siekiant nepaslėpti svarbių vaizdinių elementų (pavyzdžiui, antraščių, kalbančių asmenų veidų ar pan.), subtitrai gali būti pateikiami ir kitoje vietoje).

18.2.2. teikiant programą su garsiniu vaizdavimu ar įgarsintais subtitrais - svarbu, kad būtų užtikrintas tinkamas garsinio vaizdavimo garso balansas su pagrindiniu garsu, t. y. garsinis vaizdavimas neturėtų užgožti pagrindinio dialogo ar kitų garsų, garsinis vaizdavimas ar įgarsinti subtitrai turi būti aiškūs ir lengvai suprantami, be trikdžių ar pašalinio triukšmo.

18.2.3. teikiant programą su vertimu į gestų kalbą – turi būti užtikrinta pakankamai aukšta vaizdo kokybė, kad vertėjas į gestų kalbą ir jo rodomi gestai būtų aiškiai matomi, gestų kalbos vertėjo atvaizdas turi būti pateikiamas aiškiai matomoje ekrano vietoje, neuždengiant svarbios vaizdinės informacijos, paprastai – ekrano dešinės pusės apatiniame kampe.

18.3. prieinamumo komponentų sinchronizavimas su garsu ir vaizdo medžiaga – prieinamumo komponentai turėtų būti tinkamai sinchronizuoti su vaizdu ar garsu, išlaikant natūralų kalbėjimo tempą.

18.4. sąlygų sudarymas vartotojams valdyti prieinamumo komponentų perteikimą ir naudojimą – užtikrinamos techninės galimybės prieinamumo komponentus pritaikyti pagal vartotojo poreikius: sudaromos galimybės įjungti/išjungti prieinamumo komponentus, keisti jų ypatumus, pvz. keisti subtitrų šriftą, dydį, spalvą, fono spalvą, garsinio vaizdavimo ar įgarsintų subtitrų garso lygį, jeigu įmanoma – sudaryti sąlygas vartotojui koreguoti gestų kalbos vertimo vaizdo langelio dydį, padėtį ir pan. Užtikrinama, jog prieinamumo komponentų pritaikymas vartotojo poreikiams būtų nesudėtingas.

19. LRTK pažymi, kad kiekvienas atvejis yra skirtingas, o paslaugų teikėjai yra laisvi pasirinkti priemones, kuriomis tinkamai užtikrintų prieinamumo reikalavimų įgyvendinimą. Todėl kiekvienu atveju atskirai vertinama, kaip paslaugų teikėjai išpildo prieinamumo reikalavimus.

ANTRAS SKIRSNIS

KITI SUSIJĘ REIKALAVIMAI

20. Prieinamumo įstatymo 1 priedo III skyriuje numatyti bendri prieinamumo reikalavimai, taikomi visoms paslaugoms, keliant tikslą, kad paslaugomis pagal numatytą jų paskirtį galėtų naudotis kuo daugiau asmenų, turinčių negalią. Šio priedo 10.2. papunkčiuose nustatyti reikalavimai informacijos apie paslaugą pateikimui.

21. Prieinamumo įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad *Paslaugos teikėjas bendrajame paslaugos teikimo sąlygų apraše arba lygiaverčiame dokumente (toliau kartu – bendrasis paslaugos teikimo sąlygų aprašas) turi pateikti informaciją, kaip paslauga atitinka jai taikytinus prieinamumo reikalavimus.* Remiantis šia nuostata ir minėto priedo papunkčiais, toliau išskiriama, kokie reikalavimai taikomi bendrajam paslaugos teikimo sąlygų aprašui:

21.1. Pateikiama informacija, kaip paslauga atitinka jai taikytinus prieinamumo reikalavimus: nurodomi paslaugos veikimui suprasti būtini aprašymai ir paaiškinimai bei aprašymai, kaip paslauga atitinka jai taikytinus prieinamumo reikalavimus, nurodoma ar laikomasi ir kokia apimtimi laikomasi darnųjų standartų ir techninių specifikacijų nuostatų.

21.2. informacija pateikiama daugiau kaip viena jusle atpažįstamu būdu, atsižvelgiant į Gairių 16 p. nurodytus principus.

22. Bendrasis paslaugos teikimo sąlygų aprašas, įskaitant ir aukščiau nurodytą informaciją turi būti skelbiamas viešai.

23. Prieinamumo įstatymo 1 priedo 10.3. papunktis numato bendrą, visoms paslaugoms taikomą prieinamumo reikalavimą – užtikrinti, kad interneto svetainės, be kita ko, susijusios internetinės taikomosios programos ir nešiojamaisiais prietaisais teikiamos paslaugos, įskaitant mobiliąsias programas, būtų nuosekliai ir tinkamai prieinamos, kad jos būtų suvokiamos, jas būtų galima naudoti, jos būtų suprantamos ir tvarios.

24. Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugų teikimo kontekste interneto svetainių ir kitų programų bei programėlių prieinamumas turėtų būti užtikrinamas tiek, kiek tai reikalinga siekiant tinkamai suteikti asmeniui, turinčiam negalią galimybę pasinaudoti teikiamomis paslaugomis.

25. Pritaikant interneto svetaines ir kitas programas bei programėles asmenų su negalia poreikiams, reikalinga atsižvelgti į prieinamumo principus, nurodytus Gairių 16 p.

26. Paslaugų teikėjai gali visapusiškai arba iš dalies taikyti darniuosius standartus ir technines specifikacijas, kurių nuorodos yra paskelbtos ES oficialiajame leidinyje, siekiant tinkamai įgyvendinti nuostatas, susijusias su bendroju paslaugų teikimo sąlygų aprašu bei interneto svetainių ir kitų programų bei programėlių prieinamumo užtikrinimu.

TREČIAS SKIRSNIS

SITUACIJOS, KAI PRIEINAMUMO IR KITI SUSIJĘ REIKALAVIMAI NĖRA TAIKOMI

27. Prieinamumo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog *Prieinamumo reikalavimai taikomi tik tokia apimtimi, kad dėl šių reikalavimų laikymosi:*

1) *nereikėtų daryti esminio gaminio ar paslaugos pagrindinio pobūdžio pakeitimo arba*

2) *nebūtų sukelta neproporcinga našta atitinkamiems ekonominės veiklos vykdytojams.*

28. Esminiu paslaugos pagrindinio pobūdžio pakeitimu gali būti laikoma situacija, kai prieinamumo reikalavimų įgyvendinimas pakeistų paslaugos pobūdį taip, kad paslauga nebebūtų tinkama įprastai naudoti arba prarastų savo funkcionalumą.

29. Neproporcinga našta nustatoma, kai įvertinus visas aplinkybes nustatoma, kad prieinamumo reikalavimų įgyvendinimas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjui sukeltų per didelę finansinę naštą.

30. Paslaugų teikėjas turi atlikti vertinimą, ar dėl taikytinų prieinamumo reikalavimų laikymosi būtų padaryti esminiai paslaugos pagrindinio pobūdžio keitimai bei neproporcingos naštos vertinimą, atsižvelgiant į Prieinamumo įstatymo 2 priede nustatytus Neproporcingos naštos vertinimo kriterijus. Šį vertinimą (vertinimus) paslaugų teikėjai dokumentuoja ir atlieka kas penkis metus arba kai keičiamos siūlomos paslaugos arba LRTK prašymu, kaip tai numatyta Prieinamumo įstatymo 14 straipsnio 5 dalyje. Atlikę vertinimą (vertinimus) ir nustatę, kad jiems taikoma išimtis dėl prieinamumo reikalavimų laikymosi, apie tai reikalinga informuoti LRTK.

31. LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad *Labai maža įmonė – tai įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų:*

1) *įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. eurų;*

2) *įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. eurų.*

Svarbu, kad kaip tai numatyta Prieinamumo įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje labai mažos įmonės yra atleidžiamos nuo prieinamumo reikalavimų laikymosi ir susijusių pareigų, taip pat ir nuo reikalavimo parengti vertinimą (vertinimus).

32. Prieinamumo reikalavimai taip pat netaikomi Prieinamumo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodytam interneto svetainių ir mobiliųjų programų turiniui:

1) *iš anksto įrašytam apibrėžtos trukmės žiniasklaidos turiniui, paskelbtam iki šio įstatymo įsigaliojimo datos;*

2) *biuro programinės įrangos rinkmenų formatams, paskelbtiems iki šio įstatymo įsigaliojimo datos;*

3) *internetiniams žemėlapiams ir kartografavimo paslaugoms (jeigu žemėlapiuose, skirtuose navigacijai, esminė informacija pateikiama prieinamu skaitmeniniu būdu);*

4) *trečiosios šalies turiniui, kuris nėra nei finansuojamas, nei parengtas, nei kontroliuojamas atitinkamo ekonominės veiklos vykdytojo;*

5) *internetu svetainėms ir mobiliosioms programoms, kurios apibrėžiamos kaip archyvai, t. y. kurių turinys, įsigaliojus šiam įstatymui, nėra atnaujinamas arba redaguojamas.*

V SKYRIUS. PRIEŽIŪRA

33. Kaip tai numatyta Prieinamumo įstatymo 6 straipsnio 7 dalyje, LRTK vykdo rinkos priežiūros funkcijas audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų prieigos paslaugų atžvilgiu. Minėto įstatymo straipsnio 2 dalyje numatyta, kad *Rinkos priežiūros institucijos <...> ekonominės veiklos vykdytojams ir kitiems suinteresuotiems subjektams teikia metodinę pagalbą (rekomendacines*

konsultacijas), kaip įgyvendinti prieinamumo reikalavimus, rengia gaires, rekomendacijas, kitus dokumentus ir įrankius, padedančius įgyvendinti prieinamumo reikalavimus. <...>. 3 dalyje numatyta, kad Rinkos priežiūros institucijos nagrinėja skundus dėl gaminių ir paslaugų neatitikties prieinamumo reikalavimams ir ekonominės veiklos vykdytojų pareigų pažeidimų. Taigi, LRTK pagrindinės funkcijos, prižiūrint kaip teikiamos prieigos paslaugas, apima:

- 1) rekomendacinių konsultacijų suinteresuotiems subjektams teikimą prieinamumo klausimais
- 2) skundų nagrinėjimą.

34. LRTK rekomendacines konsultacijas suinteresuotiems subjektams teikia pagal poreikį ir atsižvelgiant į konkrečią situaciją. Jos gali būti teikiamos žodžiu ar raštu, taip pat, tais atvejais, kai klausimas yra aktualus daugiau nei vienam suinteresuotam asmeniui – jos gali būti viešos.

35. Ginčus dėl audiovizualinės žiniasklaidos prieigos paslaugų neatitikties prieinamumo reikalavimams ar pareigų pažeidimų LRTK skatina spręsti suinteresuotam asmeniui tiesiogiai kreipiantis į paslaugų teikėją. Todėl rekomenduojama, kad paslaugų teikėjas būtų įdiegęs galimybę savo valdomoje interneto svetainėje prieinamu būdu pateikti skundą. Skundas turėtų būti išnagrinėtas ir motyvuotas atsakymas suinteresuotam asmeniui pateiktas per protingą terminą. Jei suinteresuotam asmeniui ir paslaugų teikėjui bendro sprendimo rasti nepavyko – vartotojas gali pateikti skundą LRTK. LRTK gali inicijuoti patikrinimą, kaip paslaugos teikėjas laikosi Prieinamumo įstatyme numatytų reikalavimų ir savo iniciatyva.

36. Prieinamumo įstatymo pažeidimus LRTK nagrinėja Prieinamumo įstatyme nustatyta tvarka.

VI SKYRIUS. BAIGIAMOSIOS NUOATATOS

37. Šios Gairės yra rekomendacinio pobūdžio ir dėl prieinamumo reikalavimų taikymo sprendžiama kiekvienu atveju atskirai. Gairės gali būti naudojamos tik kaip aiškinamoji medžiaga.

38. Direktyva (ES) 2019/882 ir Prieinamumo įstatymas nustato tik minimalius paslaugų prieinamumo reikalavimus ir paslaugų teikėjai turi teisę pasirinkti taikyti griežtesnius ir išsamesnius reikalavimus.